

Paclele, skutečný přírodní klenot Rumunska

Petr Zajíček

Vulkanická činnost má mnoho podob. Kromě typických suchozemských nebo podmořských sopek existují i další vulkanické a postvulkanické procesy a jevy. Patří mezi ně bahenní sopky. Jedny z nejatraktivnějších

a relativně dostupných se nacházejí v jižním předhůří rumunských Karpat nedaleko městečka Berca. Jsou soustředěny v několika lokalitách a lze je považovat za přírodní unikát světového významu.

Typický charakter krajiny v těsném okolí bahenních vývěřů. Foto Petr Zajíček

Výrazné bahenní kužely v Paclele Mici. Foto Petr Zajíček

Oblast bahenních sopek vytváří s okolní krajinou výrazný kontrast. Foto Petr Zajíček

Rumunské Karpaty jsou součástí karpatské soustavy, pásemného pohoří, které je tektonickými pohyby vyzdvižováno od mladších třetihor. Pokrývají 47 % Rumunska a mají pestré geologické složení. Jádrem pohoří tvoří převážně krystalické horniny, podobně jako např. Vysoké Tatry. V jeho různých částech se však nachází řada rozlehlých krasových oblastí s mnoha jeskyněmi. Velmi významná byla těžba zlata v Apusenském pohoří, jejíž kořeny sahají až do období starověkého Říma. Nelze opomenout také výskyt ložisek ropy a zemního plynu severozápadně od hlavního města Rumunska Bukurešti. V jihovýchodní části pohoří, kde už mírně zvlněná krajina zvolna přechází do širokých nížin a pánví, vzniklo během geologického vývoje oblasti několik lokalit s vývěrem vulkanického bahna. Největší se jmenují Paclele Mari a Paclele Mici: nacházejí se na plošině Meledic a rozkládají se na ploše 162, resp. 62 hektarů.

Známy po staletí

Bublající bahno v malých kráterech na vrcholcích nevysokých kuželů ze ztvrdlého bahna tam lidé znali doslova po staletí. Přírodní úkaz vnímali jako něco výjimečného. Přesně před sto lety, v roce 1924, byl vyhlášen přírodní památkou. Škoda že nemáme k dispozici historické fotografie, pohlednice nebo jiná vyobrazení, jistě by bylo zajímavé porovnat tyto lokality třeba před sto lety s dnešním stavem. Dnes patří mezi nejoblíbenější turistické cíle rumunského vnitrozemí. Nevelké sídlo Berca, nacházející se severně od průmyslového města Buzau, je výchozím bodem na hlavní silnici mezi městy Buzau a Brašov.

Působí v něm i turistické informační centrum zaměřené právě na oblast Paclele. K bahenním sopkám je to pak po vedlejších silnicích dalších 10–15 km. Ještě před několika lety bylo značení cesty nevalné a často bylo nutné se na správný směr k sopkám ptát místních lidí. Dnes už je přístup dostatečně označen tabulemi a směrovkami shodnými se značením v EU. Krajina při cestě k bahenním vývěrům je velmi malebná a příliš nedotčená. U obou lokalit bylo vybudováno parkoviště, pokladna, občerstvení a prodejny suvenýrů. Vstupy do rezervací jsou zpoplatněny nevysokou částkou, v přepočtu řádově v desítkách Kč. Pohyb v okolí kráterů a dalších zajímavých úkazů je pak zcela volný, člověk není omezován stezkami ani zábranami a může v místech pobýt libovolně dlouhou dobu.

Geneze bahenních sopek

Bahenní sopky vznikají v tektonicky aktivních oblastech a většinou jsou vázány na již zmíněná ložiska zemního plynu a ropy. Odborně přesnější označení pro tento přírodní jev je bahenní vývěr nebo bahenní gejzír. Termín sopka či vulkán je zažitý pro podobnost celého procesu, i když princip jejich vzniku je zcela odlišný od známějších magmatických vulkánů. Nad tepelným zdrojem v zemské kůře se koncentruje plyn, což se v případě sopek u Bercy děje přibližně v hloubce 3 000 metrů. Následně proniká vzhůru spolu s horkou podzemní slanou vodou, jež postupně rozpouští jílovité usazeniny nehluboko pod povrchem. Vzniká tak velmi husté jemné bahno, které se postupně ochlazuje a spolu s unikajícím plynem vyvěrá na povrchu, kde vytváří krátery. Neustále opakované probublávání

plynu bahnitými jezírky na vrcholcích vulkánů bývá nepravidelné a intervaly jsou dlouhé od několika až po desítky sekund. Někdy je vývěr téměř nezatelný, jindy dochází k efektu, který připomíná gejzír. Bahenní vulkány nedosahují svými rozměry velikosti klasických sopek. Zároveň se jejich tvar a velikost neustále mění.

Podobné útvary na světě

Bahenní sopky Paclele nejsou jedinými útvary tohoto typu na světě. Za úplně největší je považován kužel v Ázerbájdžánu nedaleko hlavního města Baku, nazývaný Taragaj Dagh a dosahující výšky 410 metrů, přičemž průměr jeho základny činí jeden a půl kilometru. Není však jediným bahenním vývěrem v této zakavkazské zemi. Vždyť se v ní nachází přes 350 dalších obdobných útvarů, což je polovina všech bahenních sopek celého světa. Nevyskytují se pouze na souši, ale i na dně Kaspického moře. Jak je známo, Ázerbájdžán je bohatý na ložiska zemního plynu a ropy, proto je výskyt bahenních sopek v této oblasti tak četný. Známé jsou také bahenní vulkány v Palm Springs v USA, na Islandu či na Novém Zélandu.

V České republice lze probublávající plyn skrz bahno v jezírkách spatřit v národní přírodní rezervaci Soos u Františkových Lázní. V této oblasti se však nevytvářejí typické bahnité kužely s krátery na vrcholu. Jedná se o vývěr nejchladnějšího typu vulkanického a postvulkanického plynu, oxidu uhličitého, označovaný jako mofet.

Dá se říci, že výskyt bahenních sopek podobných, jako jsou v oblasti Paclele, není nikterak

Kráter v hlavním kuželu v Paclele Mari. Foto Petr Zajíček

častý a lze jej považovat za vzácný a velmi zajímavý přírodní úkaz.

Dvě blízko sebe, a přesto odlišné

Paclele Mari a Mici mají stejnou genezi a nacházejí se od sebe jen dva kilometry. Přesto je každá lokalita celkovým vzhledem odlišná. První z nich tvoří vlastně jeden rozsáhlý členitý kopec s několika kužely na vrcholu. V okolí jsou pak bahnotoky, rýhy a malé kaňony, na jejichž dně jsou rozpraskané vrstvy bahna a další zajímavé struktury. K druhé lokalitě se jde od parkoviště trochu delší cestou do svahu. Zde se nachází mírně zvlněná plošina s vývěry. Bahenních sopek různých tvarů a velikostí tam vzniklo více než deset. Některé tvoří typické strmé úzké kužely s krátery na vrcholu, jinde se jedná o plochá bahnitá jezera, ve kterých bahno také probublává. I v těsném okolí se nacházejí zajímavé struktury vyschlého bahna s vysráženou bílou solí na povrchu.

V sezónních měsících obě lokality hojně navštěvují skupiny až davy turistů, jež se soustřeďují na vrcholcích kráterů, aby si proces bublání a výstřiků bahna vyfotografovali nebo nafilmovali. V Paclele Mici bývá turistů během dne přece jen trochu méně. V tomto období se fotograf musí obrnit trpělivostí a vyčkáváním, aby bylo možné pořídit záběr bez rušivých elementů. Případně je vhodné navštívit lokality v podvečer nebo v mimosezónních měsících, kdy se pravděpodobně ani nevybírá vstupné. Okolí kráterů bahenních sopek připomíná měsíční krajinu, která ve srovnání s okolními svahy porostlými vegetací vytváří neskutečný kontrast. Půda kolem kráterů je velmi slaná a neúrodná. Přesto zde řídce rostou některé druhy slanomilných rostlin, jako např. keř šamanicha *Nitraria schoberi* a lebeda *Obione verrucifera*.

Nedaleko Paclele Mari a Mici se za vesničkou Beciu nachází ještě jedno místo s bahenními vývěry. Jejich rozloha není tak velká jako obou turisticky zpřístupněných lokalit, zato jsou málo navštěvované a lze se v nich pohybovat bez omezení.

Rumunské bahenní sopky patří k mimořádně zajímavým, atraktivním a snadno přístupným přírodním lokalitám významným i v globálním měřítku. ■